ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համ. 8 Մէճ.
» » Գաւառաց » 10 Մէճ.
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 4 Մէճ.
» » Գաւառաց » 5 Մէճ.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ :

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրոյ ճանրուծախքը խմբագրութեան վրայ է ,

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի , Ղալաթիա Սանտըքճըլար Ճինանէնի թիւ 198 , Նօրօ խան , Մասիսի գրասենեակը :

Ճանրուծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 1 ՅՈՒՆԻՍ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Այսօր տէրութեանց խորհուրդը Պէրլինի մէջ պիտի բացուէր , և հարկաւ քիչ օրէն հեռագիրն անոր գործողութեանց և վիճաբանութեանց վըրայ տեղեկութիւն պիտի բերէ մեզ : Տէրութեանց մէջ որոշեալ կարգադրութեանց և ծրագրաց նկատմամբ կատարեալ տեղեկութիւն մը դեռ չկայ , և լրագրաց հրատարակած զըրոյցները շատ անգամ վստահութեան արժանի չեն :

Անգղիական խորհրդարանին յունիս 3 ի նստին մէջ նախարարները տէրութեանց խորհրդոյ գումարման համար Գերմանիոյ ղրկած հրաւիրագիրը կարդացին , որ 1856ի և 1871ի դաշնադրութիւններն ստորագրող տէրութեանց ուղղեալ է՝ “Ռուսիոյ և Թուրքիոյ միջև կնքեալ Այաֆէֆանոսի նախապատրաստական դաշնադրութեան պայմանները քննելու համար : „ Դաշնադրութեան բոլոր պարունակութիւններն ազատ վիճաբանութեան ենթարկուելու պայմանաւ՝ Անգղիա և ուրիշ տէրութիւնք հրաւիրուած են տէրութեանց խորհրդին մասնակցելու :

Հրաւիրագրերն հաղորդուելէ ետև, Լորտ Կրանվիլ՝ Լորտ Պիքօնսֆիլտի և Լորտ Սալիզպըրիի անձամբ տէրութեանց խորհուրդն երեսփոխան երթալը քննադատելով ըսաւ թէ՝ կա՛մ տէրութեանց միջև եղած բանակցութիւնք մի միայն ձևի համար էին, ուստի և տէրութեանց խորհուրդն աւելի վարժ դիւանագիտաց կըրնար յանձնուիլ՝ քան թէ Անգղիոյ երկու ամենէն ճարպիկ մարդոց, որք դիւանագիտութեան մէջ փորձառութիւն չունին : Իսկ եթէ բանակցութիւնք տակաւին համաձայնութեան յանգած չեն , Անգղիոյ Նախարարութիւնն իւր երկու գլխաւոր անդամոց խորհուրդէն ղրկել անպատեհ կըլլայ: Եթէ երկու երեսփոխանք կէտի մը վրայ համակարծիք չգտնուէին , նախարարաց խորհրդոյն հրահանգներէն օգուտ չէն կրնար քաղել . Իսկ եթէ համաձայն գտնուին , նախարարութեան մնացեալ անդամները կարևորութիւն չեն ունենար : Կառավարութիւնն այսպիսի ընթացքի մ՚օրինակ կրնա՞յ ցուցնել: Լորտ Պիքօնսֆիլտ պատասխանեց խոստովանելով թէ օրինակ չկայ: Բայց այսպիսի խնդրոց մէջ օրինակի հետևիլ անպատեհ է . Նախարարք յետ երկար վիճաբանութեանց քանի մ՚եզրակացութիւններ տուած են , և իրենց անդամներէն անոնք որ տէրութեանց խորհուրդը պիտի երթան , իրենց ընկերաց կարծիքը կատարելապէս առած են : Լորտ Պիքօնսֆիլտ յարեց թէ չը կրնար ըմբռնել թէ իւր և Լորտ Սալիզպըրիի բացակայութիւնը միւս նախարարաց կարևորութիւնն ինչպէս կը նուազեցնէ: Վերջապէս Լորտ Պիքօնսֆիլտ խորհրդարանին վստահութիւնն ու օգնութիւնը խնդրեց , յարելով որ եթէ իրենք անոր արժանի չըլլան , հետևանքը կամ պատասխանատուութիւնն իրենց վրայ պիտի մնայ : Առաջին նախարարին այս խօսքերը կը ցուցնեն թէ ինքը վստահ է տէրութեանց խորհրդոյն յաջողութեան վըրայ , քանզի եթէ այսպէս չըլլար, այնպիսի մեծ պատասխանատուութիւն մը վրան չէր առնուր :

Այսու ամենայնիւ ընդդիմադիր մասին բերանն եղող թերթերը կատարեալ վստահութիւն չեն յայտներ երկու նախարարաց այս ընթացքին վըրայ: Նախարարութեան յայտարարութեանը նայելով , տէրութեանց խորհուրդին գործը դիւրացած է, ամեն խնդրոյ վրայ համաձայնութիւն գոյացած է և դժուարութիւն ծագելու երկիւղ չէ մնացած . վիճաբանութիւններ եղեր և որոշումներ տրուեր են, այնպէս որ Պէրլին գնացող երկու նախարարք իրենց Լոնտրայի ընկերակիցներէն հրահանգ ընդունելու ոչ ևս պէտք ունին : Բայց եթէ տէրութեանց խորհուրդը , կըսեն այս ընդդիմադիր թերթերն, արդէն տրուած եզրակացութիւն մը պիտի արձանագրէ , կամ արդէն որոշեալ խնդիրներն Եւրոպական տէրութեանց կողմէն պիտի վաւերացնէ , այս գործին համար Լորտ Սալիզպըրի և Լորտ Օտօ Ռըսէլ բաւական էին . Լորտ Պիքօնսֆիլտի անձամբ երթալն աւելորդ էր և Անգղիոյ սահմանադրական կառավարութեան դրից անհամաձայն : Կրնայ ըլլալ որ ինք անձնական փառասիրութեան մը համար տէրութեանց խորհրդին մէջ դեր մը ունենալ ուզէ , բայց ասով պարզապէս պարսաւելի օրինակ մը տուած կըլլայ : Կարելի է դարձեալ որ մեծ խնդիրներ պիտի ծագին և ինք անձամբ ներկայ գտնուիլ կուզէ , որպէս զի անոնց կարգադրութեան ժամանակ իւր ազդեցութիւնն զգալ տայ : Այն ատեն սահմանադրական առարկութիւններն աւելի մեծ զօրութիւն կ՚առնան : Անգղիոյ Նախարարութիւնն անակնկալ դիպաց ծագումն հաւանական չսեպեր . սակայն պատասխանատու նախարարք պէտք չէ այսպիսի կարծիք ունենան: Այս ընդդիմադիր առարկութիւններն իրենց կարևորութիւնն ունին ; բայց կերևի որ Լորտ Պիքօնսֆիլտ մեծ վստահութիւն կ՚զգայ իւր յաջողութեան վըրայ , և Լորտ Սալիզպըրիի ապրիլ 1 թուով շրջաբերականէն ՚ի վեր բացուած բանակցութիւնք ՚ի զուր եղած չէին: Լոնտրայի հրապարակին այս կարծիքէն է , քանզի Օսմանեան արժեթղթոց գները տարապայման կերպիւ կը բարձրացնէ . սակայն պէտք չէ մոռնալ “անակնկալ դէպքերն„ որք կրնան յանկարծ ամեն ինչ կերպարափոխել : Այս պատճառաւ է որ զինուորական պատրաստութիւններն ու ցոյցերը դադար չեն առնուր , թէ և կըսուէր թէ Գերմանիոյ թագաժառանգին խնդրանօք Անգղիա դադրեցուցած է զանոնք :

Անգղիոյ զօրաց ընդհանուր հրամանատար Քէմպրիճի դուքսը Մալթա պիտի երթար հոն գտնուած զօրքերն աչքէ անցունելու , և եթէ հարկ ըլլայ՝ հրամանատարութիւնը պիտի առնու : Ռուսաց կայսեր մէկ նոր հրամանագիրն երկու հարիւր տասնևութ հազար մարդ դարձեալ ՚ի զէն կոչէ՝ բանակին պակասները լրացնելու համար : Զենք գիտեր թէ Ռուսիոյ մէջ այս քանի՛երորդ զինուորագրութիւնն է պատերազմին ըսկիզբէն ՚ի վեր . սակայն եթէ իրօք այս ամեն զինուորագրութիւնները գործադրեցան, Ռուսիա ահագին զոհողութիւններ ըրաւ և տակաւին ընելու վրայ է : Ասկէ առաջ Պուլղար լէգէոն մը կազմուած էր, որոյ թիւը տասնևհինգ հազար է եղեր , բայց Այաֆէֆանոսի հաշտութենէն ետև տեսնուեցաւ որ անոնցմէ ինն հազար հոգի մեռեալ կամ վիրաւորեալ էին : Այս պակասը լրացնելու համար Փիլիպէի գաւառէն զինուորագրութիւն մ՚եղաւ , մեծ մասը կամաւոր և մաս մը վիճակաւ: Տասնևօթնէն մինչև քառասուն տարեկան Պուլղար երիտասարդք մեծ հաճութեամբ զինուոր կը գրուէին և կրթութիւն կառնուին: Նոր զինուորներն եկեղեցի տարուեցան , ուր երդում տուին , և կղերը զէնքերնին օրհնեց : Ռուս հրամանատարը Պուլղարերէն լեզուով քանի մը խօսք ուղղեց անոնց՝ յուսալով թէ պատրաստ պիտի ըլլան՝ եթէ հարկ ըլլայ՝ իրենց երկրին համար արիւն թափելու նոյն քաջութեամբ՝ որով իրենց հայրենակիցները թափած էին Շիբքայի և Էսքի-Զաղրայի մէջ : Յետոյ նուագարանները Պուլղարաց ազգային երգն հնչեցնելով , և նոր զինուորները նոյն երգը կրկնելով , որ իրենց մեռեալ հայրենակցաց գործերը կը հռչակէր , զինուորական ընթացքով յառաջ քալել սկսան , մինչդեռ Մուէզզինն առանձնացեալ մզկիթէն Փիլիպէի մէջ մնացած սակաւաթիւ Թուրքերը կէս օրուան աղօթքի կը հրաւիրէր: Ո՛րչափ մեծ յեղափոխութիւն երկու տարուան մէջ : Ստոյգ է որ Պուլղարիոյ իսլամք տակաւին կը բողոքեն և գանգատանաց հեռագրեր կը տեղան Պուլղարաց իշխանութեան դէմ: “Ասոնք , կըսեն , դարերէ ՚ի վեր հովիւ և անբան մարդիկ էին , իրենք վայրենի են և իշխանութեան կամ ինքնօրինութեան արժանիք չունին , մինչդեռ իսլամք դարերէ ՚ի վեր իշխանութեան վարժուած են, կրթուած ազգ են , և երկրին արդարութեամբ կառավարելով զանազան ազգաց մէջ նախանձ ու ատելութիւնն արգիլած են: „ Բայց Պուլղարք , մանաւանդ երիտասարդութիւնը նոր և մինչև ցարդ տիրողներուն անընկալութեան բոլորովին հակառակ աշխոյժ կը ցուցնեն. միայն թէ՝ շատ անգամ ևս իսլամաց վրայ սպանութիւններ ու աւարառութիւն ՚ի գործ դընելով իրենց ստացած ինքնօրինութիւնը կաղարտեն : Այսպէս օր քան զօր իսլամաց գանգատները կը մեծնան , և դերերը փոխուած կերևին : Առաջ Պուլղարք կը գանգատէին , և կըսուէր թէ իրենց ձայնը լսող չկայ . հիմայ իսլամք կը գանգատին դառնապէս , և կըսեն թէ Ռուս պաշտօնեայք կամաւորներէն խուլ եղած են նախկին տիրողներուն և այսօրուան հալածեալներուն ձայնը լսելու համար: Ըստ ամենայնի յաւելի կացութիւն , քանզի երկու կողմն ալ հայրենակից և շատ անգամ համասեռ են : Պոմաքները ժամանակաւ իսլամութիւն ընդունած Պուլղարներ են : Պէտք էր որ այս տարբեր եղբայրաբար վարուէին իրենց հետ : Տգիտութիւնը , մոլեռանդութիւնը, մանաւանդ գրգռիչներն, որք վրէժխնդրութիւն, ատելութիւն, դժգոհութիւն և ՚ի վերջոյ քաղաքային պատերազմ կը յարուցանեն, Պուլղարիոյ գեղեցիկ դաշտերն արեամբ ողողեցին , և ներկայ վիճակը բերին : Այսու ամենայնիւ Պուլղարաց գործումներն իրենց նորահաստատ ինքնօրինութեան կնիքն են :

* * *

Գերմանիոյ կայսեր առողջութիւնը բարւոքելու վրայ է : Դաւաճանին Նօպիլինկ , որ ձերբակալուելու միջոցին անձնասպանութեան փորձ ըրած և սաստիկ վիրաւորուած էր , տակաւին կապրի, քանզի մահուան լուրը չստուգուեցաւ : Իւր մօրն հրաման եղեր էր որ զայն տեսնէ ՚ի ներկայութեան տէրութեան օրինապահին : Մայրն հարցուց թէ արդեօք իրեն ստակ տուող եղա՞ծ էր կայսրն սպաննելու համար : —Ո՛չ , պատասխանեց Նօպիլինկ : Մայրը դարձեալ հարցուց թէ արդեօք վիճակ ձգուած և իրե՞ն ելած էր: —Այո՛ այո՛, պատասխանեց դաւադիրն , որ օրինապահին “ ուրեմն դաւադրութիւն մը կա՞յ „ հարցման , դարձեալ այո՛ ըսաւ . բայց երբ իւր դաւակցաց ո՛վ ըլլալն հարցուեցաւ , պատասխանեց թէ չկրնար յայտնել զանոնք : Հարցաքննութեան միջոցին Նօպիլինկ դարձեալ խոստովանեցաւ դաւադրութիւն մը կենալն , և իրեն վիճակաւ ընտրուիլը : Պէրլինի ոստիկանութիւնը բաւական

ձեռնարկութիւններ ըրած էր, և տարակոյս չէր մնացած որ գործն ընկերական ռամկավարաց մէկ դաւն է, որք ամեն միապետական կառավարութիւն տապալել կուզեն ։ Նոպիլինկ իւր դաւադրութեան պատճառն հարցուած ժամանակ պատասխանեց թէ սպանութեան առաւել օգտակար համարած էր անոր գլուխը բառնալ ։ Պիսմարք իշխանն այս վտանգաւոր յուզման առաջքն առնելու համար տէրութեանց առաջարկեց որ Պէրլինի խորհուրդն այս խնդիրն ևս լուրջ ուշադրութեան առնու ։

. . .

Անգղիոյ երեսփոխանաց ժողովոյն յունիս 5 ի նստին մէջ Սըր Ժ. Քէննուէյ երեսփոխանն հարցուց թէ արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Պ. Պուրք կրնա՞յ ապահովութիւն տալ ժողովին թէ տէրութեանց խորհրդին մէջ Անգղիոյ կառավարութիւնը պիտի ջանայ որ Հայոց խնդիրն ալ Թուրքիոյ ուրիշ քրիստոնէից խնդրոյն պէս նկատողութեան առնուի ։

Պ. Պուրք պատասխանեց թէ պատուարժան Պ. Քէննուէյ եթէ Այոթէֆանոսի դաշնադրութիւնն աչքէ անցունէ, կը տեսնէ որ Հայոց խնդիրն հարկաւ տէրութեանց խորհրդոյն առջև պիտի ելնէ, և տարակոյս չկայ որ տէրութեանց բոլոր ուշադրութեանն առարկայ պիտի ըլլայ։

Լորտերու ժողովին մէջ ալ Լորտ Սալիսպըրի՝ Լորտ Շաֆթսպըրիի պատասխանելով՝ ըսաւ թէ կը կարծէ որ ամեն տէրութիւնք կը փափաքին որ տէրութեանց խորհուրդն Հայաստանի խնդիրն իւր ձեռքն առնու ։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պէրլին 11 յունիս.

Տէրութեանց խորհրդոյ լիազօր երեսփոխաններն հետզհետէ քաղաքս կը ժամանեն, և իրենց աստիճանին արժանի պատիւներով կընդունուին ։ Մինչև իսկ կոչունքներ կը տրուին այս առթիւ ։

Կայսեր առողջութիւնն օր քան զօր կը բարւոքի ։

Դաշնակցական խորհուրդն երեսփոխանական ժողովին ուղղապէս լուծման առաջարկն ընդունեց ։

Պէրլին 12 յունիս.

Կայսերական հրամանագիր մ'երեսփոխանական ժողովոյ ընտրութիւնն յուլիս 30 ին կորոշէ ։

Գահաժառանգ իշխանն ամեն տէրութեանց լիազօր երեսփոխանները զատ զատ ընդունեց ։

Տէրութեանց խորհրդին մէջ լիազօր երեսփոխանք իրենց երկրին անուան համեմատ այբուբէնի կարգաւ պիտի նստին։

Ամեն լիազօր երեսփոխանք երկաթուղւոյն կայարանն հասած ժամանակնին՝ արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնատարներէ ընդունուեցան յանուն Պիսմարք իշխանին ։

Ատենադպրութիւնը նոյն պիտի ըլլայ, ինչ որ եղած էր Վիէննայի տէրութեանց խորհրդին մէջ ։

Պիսմարք իշխանը նախագահ պիտի ընտրուի ։

Տէրութեանց խորհուրդն իւր վիճաբանութիւններն ու որոշումները գաղտնի պահելու խօսք պիտի տայ ։

Լոնտրա 12 յունիս

Օսմ. Քօնս.		14 15/16
Փոխ.	1865	17 3/8
»	1869	16 5/8
»	1871	48 1/2
»	1872	27
»	1873	16 1/4
»	Եգիպտ.	73 3/4
Անգղ. Քօնս		95 3/4

Փարիզ 12 յունիս.

Օսմ. Քօնս. 15,70

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Օսմանեան աւագաժողովին նախագահ Սայիտ փաշան, որ անցեալ օր Էնկիւրիի կուսակալ անուանուած էր, Պրուսայի կուսակալ անուանեցաւ ։

Արքունեաց նախարդ. Միւշիր Սայիտ փաշան Էնկիւրիի կուսակալ անուանեցաւ .

Պաղտատի նախորդ կուսակալ Աքիֆ փաշան Գոնեայի կուսակալ անուանեցաւ .

Գոնեայի նախորդ կուսակալ Զիա փաշան Ադանայի կուսակալ անուանեցաւ .

Պրուսայի նախորդ կուսակալ Ահմէտ Ռասիմ փաշան Եանեայի կուսակալ անուանեցաւ ։

Դարձեալ կայսերական հրամանաւ՝

Նախորդ առաջին նախարար Սատըգ փաշան Միջերկրականի կղզեաց կուսակալ անուանեցաւ փոխանակ Սավա փաշային .

Ս. Ապրօ էֆէնտին արտաքին գործոց նախարարութեան քեաթիպ էֆէնտի անուանեցաւ, փոխանակ Սադըզ Եօհաննէս էֆէնտիին, որ Պետական խորհրդոյ անդամ անուանեցաւ .

Նիշի նախորդ կառավարիչ Ալի Րիզա փաշան Իւսկիւտարի կառավարիչ անուանեցաւ ։

Վաքըթ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Ռուսք շարունակ ամրութիւններ կը շինեն Ռոտոսթօի կողմերն . և թէ Այսթէֆանոսի Ռուսաց զինուորական մատակարարութիւնը նորէն մէկ ամսուան համար պայմանագրութիւն կնքեր է Նպար և այլ պիտոյք մատակարարողներուն հետ ։

Այս առաւօտ [illegible] անուն Հայերէն նոր օրաթերթի մը հրատարակեալ քանի մը թերթերը տեսանք մեր գրասեղանին վրայ ։

Ցիշեալ թերթին տնօրէնն է Պ. Վ. Վիզանթեան և խմբագիր-տնօրէնը Վ. Մուրատ էֆէնտի ։

Տարեկան գինն է 250 ղրշ թղթադրամ՝ 100 ղրշէն . մէկ մի թուոյն գինն ալ 1 ղրշոյ թղթադրամ։

Ցաջողութիւն կը մաղթենք ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԸ ՕՍՄԱՆԻԷ

31 մայիս չորեքշաբթի իրիկուն		16,35
1 յունիս հինգշաբթի առաւօտ բացուեցաւ		16,38
ժամ 6 ին		16,32
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	54
Թղթադրամ	մր.	282

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

Կ. Պոլիս 31 Մայիս

Սոսիէթէ Ժէնէրալի բաժ.		Անգղ. լր.	4.12
» փոխանակութեան		»	3,10
Կ. Պոլսոյ Պանքային		»	5.
Քրէտի Ժէնէրալ		»	4.10
Քրէտի Օթթօ—Թիւրք		»	—
Փոխ.	1863	Ֆր.	82
»	1865	»	82
»	1869	»	80
»	1872	»	27 50
»	1873	»	80

ԱԶԳԱՅԻՆ,

Ս. Պատրիարք հայրն երեքշաբթի օրը նախորդ Պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Տ. Ց. Միրեանի հետ կարևոր գիր մը ղրկեց Մեծ-Եպարքոսին ։ Այն գրոյն մէջ Նորին Սրբազնութիւնն ամկէց առաջ քանիցս անգամ առ Բ. Դուռն ներկայացուցած առաջարկութիւնն, և ստացած յուսադրական խոստումներն յիշեցնելով, հրաման կը խնդրէր անձամբ Պէրլին երթալու և Հայոց խնդիրը տէրութեանց խորհրդոյն ներկայացնելու ։

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն յայտարարելով թէ կատարուելիք բարենորոգմանց մէջ Հայոց ազգն ալ տեղ ունի, աւելցուցեր է թէ Ս. Պատրիարքին Պէրլին երթալուն հարկ չը կայ, կրնայ իւր կողմանէ Պէրլին ղրկել՝ արդէն Լոնտրա գտնուող Խրիմեան արքեպիսկոպոսն . և թէ Բ. Դուռն ալ պէտք եղած հրահանգը կուտայ իւր լիազօր երեսփոխանաց, որ Հայոց Պատրիարքարանին փոխանորդները ճանչեն և անոնց օգնեն ։ Ըստ այսմ ալ հեռագիր զրկել տըւեր է 'ի Պէրլին ։

Գումգաբուի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ քարոզիչ հաչակաւոր Եղնիկ վարդապետն, որ երբեմն Նարլը Գաբուի և նաև ալ Ռոտոսթօի մէջ կատարած հոգեշահ գործերովն հանրածանօթ է, կը լսենք թէ այս անգամ ալ Արաբկիրի վիճակին առաջնորդ ընտրուեր է 'ի գժբաղդութիւն գաւառին Հայ ժողովրդեան։

Սակայն իւր նոր վիճակը չգնացած՝ փափաքեր է որ 'ի վարձատրութիւն իւր հրեշտակային վարուց և առաքինական գործոց, նախ Ս. Էջմիածին երթայ եպիսկոպոսական աստիճանաւ ևս փառաւորուելու, և սոր համար վկայագիր խնդրեր է Ամեն. Ս. Պատրիարքէն. բայց կը լսենք թէ Ն. Սրբազնութիւնը չէ ուզեր վկայագիր շնորհել, հակառակ ոմանց բարեխօսութեանց, անարժան համարելով զայն՝ այդ Սրբազան աստիճանին ։

Բատ մեզ՝ միջոց մը միայն կը մնայ Եղնիկ . . . վարդապետին իւր բաղձանաց հասնելու . այն է՝ առանց Սրբազան Պատրիարքին (որ իւր հօգևոր ծնողն է) բարի վկայութիւնը բանի տեղ դնելու, ինչպէս որ շատ անգամ՝ նորա հայրական խրատուց և յորդորանաց դէմ վարուած է, ինքնին ուղղակի դիմել վեհ . կաթողիկոսին, որոյ դահոյից առջև հասած են արդէն իւր առաքինի վարուց և սրբութեան համբաւք . . . ։

Մեք տարակոյս չունինք, որ ամենայն Հայոց վեհ . Հայրապետն, որ գիտէ միշտ այսպիսիները վարձատրել անդաւանալի միջնորդութեամբ իւր սիրելի Մանկունւոյն*, առանց կարևորութիւն տալու Սրբազան Պատրիարք հօր վկայագրին, զսա ևս բարձրացունէ յաստիճան եպիսկոպոսութեան, և այն ժամանակ Արաբկիրու պէս հեռաւոր տեղ մը պաշտօն վարելու հարկ չմնալով, սըրբազնացեալն Եղնիկ կը դառնայ 'ի մայրաքաղաքս, և իւր սովորական ընթացքը կը շարունակէ հեռի 'ի մոլութեանց 'ի խարդաւանութեանց և 'ի զայթակղութեանց ։

Երբեմն Գաղատիոյ առաջնորդ Գեր. Արիստակէս Արքեպիսկոպոսի կողմէ այս անգամ առ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք հայրն ուղղուած գրութիւն մը կը յայտնէ թէ Նորին Գերապատուութեան կրօնափոխութեան յարիլն՝ ինչպէս ամկէ առաջ համբաւուեցաւ, երբէք ներքին համոզման արդիւնք չէ, այլ ինք որտի և հոգւով կապուած է Հայաստանեայց եկեղեցւոյ հետ, և միշտ հարազատ զաւակ և պաշտօնեայ կուզէ մնալ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ։

Այս յայտարարութիւնը Ս. Պատրիարք հայրն ամենայն սիրով ընդունելով, փոխադարձ նամակաւ մը իւր գոհունակութիւնը հաղորդեր է Արիստակէս սրբազանին և միանգամայն փափաք յայտներ է որ անգամ մը Պոլիս գայ և իրեն հետ տեսնուի։

Ցաւօք սրտի կը լսենք թէ Իզմիրի Արշալոյս Արարատեան լրագրոյն Տէր և խմբագիր Պալթազարեան Ղուկաս էֆէնտին իւր մահկանացուն կընքեր է ։

Առ այժմ ամկէց աւելի տեղեկութիւն մը չունինք մեր երիցագոյն պաշտօնակցին մահուան պարագաներուն վրայ, որք անշուշտ յառաջիկայ թղթաբերով կը հասնին ։

Հանգուցեալ Ղուկաս էֆէնտի Պալթազարեան՝ իւր 38 ամեայ անընդհատ խմբագրութեամբ կարևոր ծառայութիւններ մատուցած և հետևաբար անմահ անուն ժառանգած է ազգային պատմութեան մէջ ։

* Ս. Էջմիածնի վանական կառավարութեան վրայ նորանոր ցաւալի լուրեր կ'առնանք, լուրեր՝ որք հակազգային և հակաքրիստոնէական ըլլալով՝ խոհեմութիւն կը դատենք առ այժմ լռութեամբ անցնիլ, բաւական համարելով մեր Ռուսիաբնակ համազգեաց լուսաւորեալ և յառաջադէմ մասին խորին ուշադրութիւնը հրաւիրել ։

. . . խմբագիր Մասիս պատուական լրագրոյ .

Նամակիս մէջ ներփակեալ գրութիւնը Հայրենիք լրագրոյ խմբագրին ղրկուած էր հրատարակելու խնդրանօք, բայց նա չգիտեմք ինչ պատճառաւ հրատարակութեան արժան չէր դատած ։

Ուստի . . . խմբագիր, կը խնդրեմք որ Հայրենիքի ուղղեալ սոյն մեր գրութիւնը ձեր անկողմնակալ Մասիսի մօտակայ թերթերուն միջոցաւ հրատարակելու հաճիք ։

30 մայիս 1878	Մնամք խորին
Թաղ. խորհրդարան	ակնածանօք
առ դուրս 'ի Գում.	Ի դիմաց Թաղ.
դարու	խորհրդոյ
Ատենադպիր	Ատենապետ
Ս. Համբարձումեան	Սահակ Փափազեան

Մեծապատիւ Խմբագիր Հայրենիք պատուական լրագրոյ .

Լրագրոյդ 432 թուոյն մէջ մի խմբագրական փոքրիկ յօդուածով կըսէք թէ՝ «Գեր. Տ. Եղնիկ Ծ. վարդապետ Գում— գաբուի Ս. Յարութիւն եկեղեցւոյ Թաղ. խորհրդոյ անդամոց ոմանց ընդդէմ եկեղեցւոյ և վարժարանին ներքին բարեկարգութեան գործած արարքներէն վշտանալով, յիշեալ եկեղեցւոյ քարոզչական պաշտօնէն հրաժարական տուեր է Կրօնական ժողովոյ ։ »

Ձեր այս տողերը մեծ զարմանք պատճառեցին խորհրդոյս անդամոց, որ մասամբ մ'ալ թշնամութիւն կը նկատէ զայդ. վասն զի Թաղ. խորհուրդս իւր պաշտօնավարութեան սկսած օրէն մինչև ցայսօր թէ թէ՛ Ս. եկեղեցւոյ և թէ՛ երկսեռ վարժարանաց բարեկարգութեան համար ըստ իւր կարեաց ամեն ջանք 'ի գործ դրած է, և կը փափաքի նաև զանոնք աւելի ևս պայծառութեան մէջ յառաջել տալու ։ Թէ և Գեր. Եղնիկ վարդապետ իւր հրաժարագրին մի օրինակն ալ խորհրդոյս տըւած է, եթէ հրաժարման պատճառը ձեր ըսածին պէս ըլլար, կրնար իւր հրաժարագիրը պատճառաբանեալ ցուցնել, և այն ատեն նորին գերապատուութեան ոչ թէ հրաժարական տալ հարկ կըլլար, այլ Թաղ. խորհրդոյ ըրած արարքներուն դէմ բողոքել պէտք կըլլար ուր որ անկ էր ։

Ուստի, Մեծ. խմբագիր, այս մասին ձեր այդ յօդուածը ճշմարտութենէ բոլորովին հեռի է, և առած տեղեկութիւննիդ բոլորովին սխալ . կը խնդրեմք որ սոյն մեր գրութիւնը հաճիք ձեր մօտակայ թերթերուն մէկ անկիւնը զետեղելու, որպէս զի թէ ձեր առած սխալ տեղեկութիւնն ուղղուած ըլլայ, և թէ հասարակութեան մէջ այլ ընդ այլոյ մեկնութեանց առիթ տալ հարկ չըլլայ։

24 մայիս 1878	Մնամք ձեր մեծապատուութեան
Թաղ. խորհրդարան	Ի դիմաց
առ դուրս ի Գումգաբու	Թաղ. խորհրդոյ
Ատենադպիր	Ատենապետ
Ս. Համբարձումեան	Սահակ Փափազեան

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ

Ատաբազար 15 մայիս 1878

Երեսփոխան էֆէնտի .

Քանի մ'օր յառաջ Լրագիր անուն լրագիրը իւր 678 թիւ թերթին մէջ ցաւ կը յայտնէ վիճակիս Ա. փ. Գեր. Տ. Ստեփանոս վարդապետի մասին՝ զանիկայ, ինչպէս միւս ձեռնասուններն իրենց վարդապետին պատիւ չըերող անուանելով ։

Մենք Նորին Բարձր. Սրբազնութեան ոչ ուրիշ ձեռնասուններըս՝ որչափ Նիկոմիդիոյ Ս. Փ. Գեր. Հայրն 'ի մօտոյ տեսնելով՝ քաջ կը ճանչնայինք զինքն իւր չորեքամեայ պաշտօնավարութեան միջոցին քաղաքիս մէջ 'ի գլուխ հանած Ազգ. հսկայ ծառայութիւններով, հետեւապէս չէինք կրնար Նորին Գեր. Հայրութեան դէմ եղած այսպիսի հրապարակային անուանարկութեան մ'առջեւ խուլ և անտարբեր գտնուիլ, այլ մեր երախտագիտական պարտաւորութիւնն մատուցած ըլլալու համար առ Նորին Գեր. Հայրութիւնն՝ կը գամք ներկայիւս առ Ձեզ . . . երեսփոխանդ Նիկոմիդիոյ, ձեզմով մեր ձայնն լսելի ընելու համար։

Երեսփոխան էֆէնտի.

Անծանօթ չէն Ձեզ, որ Գեր. Փ. Հայրն իւր պաշտօնն ստանձնած օրէն մինչ այսօր իւր վարդապետին արժանաւոր ձեռնասունն եղած է իւր Ազգօգուտ բարեմասնութիւններով, և ինչպէս վիճակին ուրիշ քաղաքներուն ու գիւղերուն մէջ, նոյնպէս 'ի մեզ փառաւորած է իւր պաշտօնն Ազգ. օգտաւէտ ձեռնարկներ 'ի գլուխ հանելով, որոց կարգէն է քաղաքիս Ազգ. Կեդր. ուսումնարանին նիւթական գոյութիւնն ապահովելու միօք և վարդապետին ձեռնարկն եղած Ազգ. բաղանեաց շինութիւնն, նոյնպէս սա վերջի երկամեայ՝ Ազգ. ուսումնարանին շարունակութիւնն, երբ մի դանի հարըստութիւն չունենալով խափանման ենթարկուած էր։

Այսպէս Նորին Գեր. Հայրութեան անխոնջ աշխատութեան կը պարտին նաև քաղաքիս Ս. Հրեշտակապետ և Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ բակերը կանգնուած երկու հոյակապ աղջկանց վարժարաններն Թամըղլի գիւղի Ս. Ստեփանոս Նախավկայ եկեղեցւոյ շինութեան գրեթէ ամբողջացումը։ Վիճակիս մէջ երկու Արամ և Հայոց անուամբ երկու Հայ գիւղերու հաստատութիւնը Հայաստանէն գաղթելոց համար, նոցա մատուռներուն շինութիւններն, և հոն քահանաներ հաստատելը։

Ասոնք եղած են Գեր. Հօր գործերը մեր քաղաքին և մերձաւոր շրջակայից մէջ, որոնք չէին կրնար անտեսանելի մնալ մի հրապարակային թերթի առջեւ՝ եթէ դիւրահաւանութեանց և կողմնակալ ոգւոյ մեր դրած չըլլայ։

Իսկ դուք, երեսփոխան էֆէնտի. գիտնալով արժանին վարձատրել և քաջալերել յօգուտ վիճակոյնոյս, չէք գլանար հրատարակել սոյն նամակը Ձեր պատուական թերթին մէջ, և ընդունիլ մեր խորին յարգանքն,

Որով մնամք 'ի դիմաց
Թ. Համախմբութեան
Ատաբազարու

Փ. Ատենադպիր — Ատենապետ
Մ. Սարգիս Թաշճեան — Գրիգոր Տ. Գէորգեան

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳԵՂԵՑԻԿՆ ԵՒ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏՔ

ԽՕՍԵՑԵԱԼ

Ի Լսարանի Ընթերցասիրաց ընկերութեան Օրթագիւղի

1878 ԱՊՐԻԼ 24

(Տես. թիւ 2129)

Գ.

Բայց հարկ է հարցումն մի ընել աստ.—ի՞նչ յարաբերութիւն այս այլ և այլ կարգի գեղեցկութեանց և փոխմութեանց մէջ. ի՞նչ նմանութիւն ֆիզիքական, մտաւորական և բարոյական իրաց և երևութից մէջ. ի՞նչ առնչութիւն մարդկային դէմքին, ծաղկին, առուակին, ճշմարտութեան և առաքինութեան մէջ, լերան, ովկէանու, գիշերոյն, դիւցազնութեան և երկնից մէջ, և է՞ր մի և նոյն անուամբ կանուանեմք յիրերաց այսքան տարբեր իրեր, ի՞նչ միութիւն, ի՞նչ նոյնութիւն կը գտնեմք 'ի նոսա. 'ի մի բան, ի՞նչ է նոցա կապն և ո՞րպէս կը սահմանի գեղեցկութիւն։—

Գեղեցկութիւնն, ինչ ձեւոյ տակ այլ լինի, մարդոյն համար մի գաղափար է աղնիւ ու վեհ և մի զգացումն հոգեհաճոյ և սրտայոյզ. ուստի և բուն գեղեցկութիւնն է բարոյական, գաղափարականդեղեցիկն. ֆիզիքականն այնու լոկ գեղեցիկ է զի մի գեղեցիկ գաղափարի կամ զգացման ձեւն ու բացատրութիւնն է, կասէի պահ մի յառաջ, բնութեան մէջ նիւթն ձեւն է մի զօրութեան, պահարանն մի ոգւոյ, խորհրդանշանն մի գաղափարի. մարդն կը կարդայ այդ գաղափարն, և երբ բանն կը հաճի ընդ այն և սիրտն կ'զգածուի անտի, կը կրէ մի ախորժ և հեշտ տպաւորութիւն. ահա՛ գեղեցկին գաղափարն ու զգացումն, որ միանգամայն ծնունդ կառնուն միտաց և սրտի մէջ, զի գեղեցկութիւնն ոչ միայն կը գատէ մարդ և կըմբռնէ բանիւ, այլ և կ'զգայ և կը վայելէ սրտիւ՝, և արդէն, որպէս կասէ մի մեծ բանաստեղծ, « ոչինչ այնպէս լաւագոյն կը հասկանամք որպէս զայն զոր լաւագոյն կ'զգամք» . և այս նախախնամութեան մի նախահոգ և իմաստուն հնարքն է. մարդն, իմացական էակ, գաղափարով և ճշմարտութեամբ սնանելոյ, տակաւ զարգանալոյ և ազնուանալոյ ճակատագրեալ, չձգտէր թերևս առ ազնուական գաղափարս և առ վեհ ճշմարտութիւնս՝ եթէ իւր սիրտն՝ նոցա հրապոյրէն շարժեալ և խանդավառ՝ չմղէր զնա։ Այսպէս ամէն ճշմարիտ գեղեցկութիւն հոգւոյն հետ կը խօսի, հոգւոյն կը թափանցէ, հոգեկան է, մի է, թէպէտ բազում են ձեւք որոց տակ կը յայտնուի եւ չմոռնանք ասել, գեղեցկին գաղափարն մին է այն բացարձակ՝ տիեզերական և ընդաբոյս գաղափարներէն, որոց գումարն մարդկային բանն կը կազմէ, այսինքն այն ջահն զոր վառած է 'ի մեզ յաւիտենական իմաստութիւնն։ Թող չաւարկեն մեզ Հոգէնդոտներու Աստղիկն, վայրենեաց ճաշակներն, որք անհեթեթ ձեւերու տակ կըմբռնեն և կը ներկայացնեն զգեղեցկութիւն. ի՞նչ. մարդկային հոգին ուզեմք դատել վայրենեաց կարողութիւններով՝ կարի կը սխալիմք և անտես ըրած կը լինիմք յառաջդիմութեան օրէնքն. որպէս չափահաս մարդոց կարողութիւնք չկարեն դատուիլ մանկան կարողութիւններով, նոյնպէս և քաղաքակրթեալ ժողովրդոցն վայրենեաց համեմատութեամբ. խոզկաղինն ինչ գաղափար կարող է տալ մեզ երկնաձեւ բարձ՝ հաստաբուն և աճումնաձիգ կաղնւոյն վրայ. դիտեմք մարդն ինչպէս ըրած է զնա յառաջդիմութեան օրէնքն. սերմն յամենեսին է, բայց ոչ յամենեսին հաւասարապէս աճած և զարգացած,

Դառնալով մեր գաղափարաց կարգին, կը կրկնեմ, բուն և ճշմարիտ գեղեցկութիւնն լինելով գաղափարականն, իտէականն, ֆիզիքական աշխարհի առարկայք և երևոյթք այն աստիճան գեղեցիկ են որչափ աւելի գեղեցիկ է գաղափարն՝ խորհուրդն զոր կը պարունակեն յինքեանս, կամ զոր կընծայեմք նոցա, քանզի անձնիւր ոք իւր գաղափարներով և ճաշակներով կը դիտէ զբնութիւն և առաւել կամ նուազ ինչ քան զայլ ոք կը գտնէ 'ի նմա կեանքն, այո՛, սփռուած է յընդհանուրս. ամէն ինչ կապրի, իւր յատուկ կեանքն ունի, այսինքն իւր ոգին, թերևս իւր եսն, կապճէն սկսեալ յաբուռ կայծն կը թագչի, մինչև մարդկային մարմինն՝ յորում հոգին կ'օթեվանի.

« Ցիրուն իսկ թերևս 'ի միջի անհունութեան,
Ցամենայնի՝ որ շարժի՝ է հոգի ինչ կենդանութեան.
Թերևս չողչող այս աստեղք ըղձեր դըլխովք ցիր և ցանք,
Արեգակունք են կենդանիք և ոգեկիր գունդք բոցեղէնք.
Թերևս Ովկէան որ զափունս իւր բախէ կոծէ զասկացեալս,
Զայգ ընդ ալեացն աչողնալոչ զըլէ ոգի ինչ զայրագին.
Թերևս օդս այս խնկաբոյր յերկրին ինչ սարք թեթեւալաց,
Իջէ ոգի ծըփանուտ յերկնակապոյտ 'ի թեւս թեթեւս.
Թերևս ակն ինչ իցէ տես ճաճանչափիւռ և լուսալիր,
Գիշեր՝ էակ չքնաղադէմ՝ բացեն արկեալ քօղ սեւաթոյր.
Եւ, 'ի հակիրճ բան, 'ի յերկինս, և 'ի յերկրի, ամենուրեք,
Բընաւն իցէ մտաւոր, համայն շնչէ և է Աստուած.»

ասել կուտայ Լամարթին Սոկրատայ իւր կենաց վախճանոյն պահուն մէջ։ Համաստուածեան լինիլ չկամիմ, տիեզերքն արարած և արարիչ ընդունել, ինքն ինքեան պատճառ և արգիւնք, զԱստուած նոյն գտնել իւր գործոյն հետ. Ստեղծողն իւր գործէն վեր է և զատ 'ի նմանէ, կը տիրէ նորա վրայ. բայց միանգամայն իւր գործոյն մէջ է որ զինք կը ցոլացընէ իւր մէն մի մասնկան մէջ և ոգեւորեալ է արարչական միտածութեամբ, որպէս մի արուեստական երկի մէջ կապրի հանճարն որ ծնաւ զնա. տեսանելեաց տակ կը ծածկի անտեսանելին, անցաւորին ու կրպստականին տակ անանցն ու անմահն, հունաւորին տակ անհունն. Բովանդակ բնութիւնն մի մատեան է բիւրթերթեան, ուր կոչուած է մարդն հեգել և ընթեռնուլ. այսպէս ամեն էակք մէն մի տառք են, մէն մի բառք, այսինքն մէն մի իմաստի պատկերք։ Բայց, նաև, մարդն կը սիրէ իւր իսկ կենաց արտայայտութիւնն տեսնել բնութեան մէջ, իւր զգացմանց՝ իւր խորհրդոց՝ իւր հոգւոյն այլ և այլ վիճակներուն նկարն. վարդի ցօղաթաւալ կոկոնն իւր ցօղնոյն վրայ և շիկնոտ արշալոյսն հորիզոնին՝ կը պատկերեն մանկութիւնն իւր անմեղութեամբն ու շընորհօք.—վարդատարփիկ սոխակին սիրաձայն երգոց մէջ իւր զգացմանց մի արձագանգն կը գտնէ սիրահարն, կամ նըրահասակ և սպիտակ շուշանին վրայ կը տեսնէ այն անբիծ ու նազելի կոյսն զոր կը սիրէ, և այդ զեփիւռն նորա շունչն է խնկաբոյր որ կուգայ փայփայելով անցնիլ իւր ճակտի վերայէն՝ երազներ սփռելով սիրահեշտ.—տե՛ս, սա կինն մայր է և զմայլմամբ կը դիտէ թռչնոյ մի բունիկ ուր մայրն ճարակ կուտայ իւր ձագերուն անխոնջ. այդ բոյնն պատկերն է իւր տան և մի և նոյն ուրախութեամբ հոգւոյն ջերմութեամբ տաք կ'զգայ տունն և բոյնն.—ի՞նչ քաղցր է նրաղել սա ծառոյն շուքին տակ. այդ ծառն գեղեցիկ է, երբ իւր հովանաւոր թեւերն ապաւէն կընծայէ թռչնոց և տապոյն դէմ ինձ. մի էակ կը թուի լինել գթասիրտ, և մինչ իւր տերևք կը շարժին մի մեղմիկ զեփիւռէ յուզեալ և 'ի սօսափիւն հեզիկ, ինձ կը թուի թէ մի յեղակարծ անձն կամ խոհ կը շարժէ զինքն և կը կարծեմ լսել իւր ձայնն, իւր հառաչքն խուլ.—աչնանադեղ բնութեան վերջին տերեւն որ կը թօթափի, Միլվուայի հոգեվար տարփաւորին վերջին օրն կը նշանակէ, և սա մերկ ճիւղն որ կը տատանի, հողմածեծ պատկերն է մի անյոյս և վըշտակոծ սրտի.—ձիւնապատ դաշտն պատանք է հոգեկ, մեռել է բնութիւն, բայց երկիրն իւր խորոց մէջ կը պահէ սերմունքն իբրու յոյսք անմահութեան.—սա լեռնադագաթն երկնամերձիկ գոգցես մի մտածութիւն է անհունին անձկատենչ.—այդ ամպք օդաթռոյց սրավար, ա՛հ, խոհեր են և երազք երկնաչու որք կը թռչին մի պահ ասկեթեւ, բայց վաղ կամ անագան կը լուծին կ'անկնին լալագին կամ դիր և տար կը ցրուին անհետ.—այդ լուսին տըրտմանոյշ արդեօք

« . . . Մի ոգի՞ է նա զթած
Ցայգ կերպարան լուսանիւթ
Որ յայց կելնէ լքեալ շիրմաց
Եւ հիւղեկին ցած ու մութ,
Մի ցօղ կաթիլ ի սեաւ անդր հող
Զոր մահացուած աչք մոռնան,
Եւ սփռել մի քաղցրիկ շող
Հիքին յանծայրիան օթեվան.»

որպէս կը խոկայի մի տաղի մէջ.— և այդ նաւն առագաստալիր անեզր ու մթամած ծովուն վերայ մոլորած մարդկային հոգին չէ՞ որ մի նաւահանգիստ կը խնդրէ անձկաւ անհունութեան ու անստուգութեան մէջ քայլամոլոր . . .։

Ռ. Ց. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Մնացեալն յաջորդ թուով

ԻԼԱՆ

Նանը ազիզ տէկիրմէնլէրինտէ սէքսէն պին քըյէտէն եիւզ պին քըյէյէ քատար մէվճուտ օլուպ ֆիրուխթ օլունաճաք օտն ըսլաք քէփէկին էսմանը եիւզլիւք քայիմէ եիւզ ղրուշլուք նիզամիյէ սուրէթի օլարաք գապուլ օլունմաք իւզրէ պէհէր քըյէսի օն փառայա Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ հազիրանըն պիրինճի փէնչշէնպիհ կիւնի քարարը գաթիսի վէրիլէճէյինտէն, իշթիրաընա Թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզքիւրտէ Տարը Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի։

29 Մայիս 1877

Պապը Սէրասքէրի

Պիր սէնէ միւտտէթլէ չէրայիթի մալիւմէ իլէ այտա եիւզ պին քըյէտէն եիւզ էլլի պին քըյէյէ գատար ալընաճաք լահմին էսմանը նիզամիյէ թախսիսաթընա մահսուպէն մալիյէ խազինէսինտէն Օսմանըը ալթունը եիւզ ղրշ հիսապըյլա վիրիլմէք իւզրէ պէհէր քըյէսի սէքիզ ղրուշա Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իշպու հազիրանըն պիրինճի փէնճշէնպիհ կիւնիւնէ գատար պիլ միւնաքասա քարարը գաթիսի վէրիլէճէք օլտըղընտան, օլ վէչհ իլէ լահմ իթասընա Թալիպ օլանլարըն չէրայիթը միւքավէլէյի անլայուպ անա կէօրէ միւնաքասաէ պուլունմաք իւզրէ պու կիւնտէն իթիպարէն Տարը Շուրայա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի։

28 Մայիս 1878

Պապը Սէրասքէրի

Պիր սէնէ իչուն ալընաճաղը տիկէր վարագա իլէ իլան օլունան լահմտան պաշքա օլարաք Թօքատ տէօրտ սէնէսի հազիրան վէ Թէմմուզըլըտէ տէօրտէր եիւզտէն սէքիզ եիւզ պին քըյէյէ քատար լահմին էսմանը մալիյէ խազինէսինտէն քայիմէ եիւզ ղրուշ հիսապըյլա պէհէր քըյէսի իկիրմի իքի ղրուշա օլմաք իւզրէ Թալիպի օլուպ իշպու հազիրանըն պիրինճի փէնչշէնպէհ կիւնիւնէ քատար պիլ միւնաքասա քարարը գաթիսի վիրիլէճէք օլտըղընտան, Թալիպ օլանլարըն չէրայիթի միւքավէլէյի անլայուպ անա կէօրէ միւնաքասա իտիլմէք իչուն եարընտան իթիպարէն Տարը Շուրայա կէլմէլէրի։

Մայիս 28 1878

Պապը Սէրասքէրի

ՍԻՐԱՔ ԵՒ ՍԱՄՈՒԷԼ
ԲԱՐԻ ՀՕՐ ԿՐԹԱԿԱՆ ԴԱՍԵՐ
ԳՐԵՑ ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ
Եւ ՚ի լոյս ընծայեցին աշխատասիրութեամբ
Յովհաննէս և Մկրտիչ Էսաեան
Ի ՆՈՒԷՐ
ՀԱՅՈՑ ՀԱՐՑ ԵՒ ԶԱՐԳԱՑԵԱԼ ՈՐԴՒՈՑ

Կը ծախուի ամէն Հայ գրավաճառաց քով. գին մէկ քառորդ Թըղթադրամ։

ՇԻԹԹ ՄԱՆՈՒՆՔ
Ի ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ
Երկասիրեաց Հմայեակ Տ. Վ. Դիմաքսեան
Օժանդակութեամբ
Նուպարեան եղբարց հրատարակութեամբ

Մայրաքաղաքէս մինչև Եգիպտոս և Երուսաղէմ 32 քաղաքաց և գիւղօրէից վրայ վիճակագրական չահաւէտ տեղեկութիւններ պարունակող 368 երեսէ բաղկացեալ գիրք մ՚է, Հայաստանեայց անուն տպարանէ մը ելած։

Կը ծախուի Եէնի գաբուի և Մայր եկեղեցեաց բանկալներն և Կ. Պոլսոյ Հայ գրավաճառաց քով։ Գին կէս օսմանեան մէճիտիէ։

Ռ. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՐԵՒՔ
Քերթուածք, Մահ Սոկրատայ, Ճառք, Այլ և այլք, Յօդուածք։

Հեղինակն իւր ինչ ինչ ոտանաւոր և արձակ գրուածներն և Լամարդինի Գաղղիացի բանաստեղծին Սոկրատայ մահուն գրաբար տաղաչափեալ թարգմանութիւնն ամփոփած է սոյն գըրքուկին մէջ։

Կը ծախուի Եէնի-ճամի Զիլինկիրլէր ճառաէխի Թիւ 2, Ս. Դ. և Եաղմաճեան գրատունը, և ուրիշ գըրավաճառաց քով։ Գին 1 քառորդ թուղթ

ՄԱՐԻՈՆ ՏԸԼՕՐՄԻ ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔԸ
ԿԱՄ
ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՏԱՐՓԱՆՔ
Հեղինակ Եօժէն տը Միրգուր
Թարգմանեց Գր. Չիլինկիրեան

Սոյն նշանաւոր վէպին հինգերորդ այն է վերջինհատորն ալ իսմիրի Տէտէեան եղբարց տպարանէն Պոլիս հասած ըլլալով կը ծախուի Եէնի ճամի Զիլինկիրլէր ճառաէխի Թիւ 2 Ս. Ղուկասեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով։ Գին 2 ֆրանք։

ԹՈՐՈՍ ԼԵՒՈՆԻ
ԳՐԵԱՑ ԾԵՐԵՆՑ

Սոյն գեղեցկահիւս վիպասանութիւնէն՝ որոյ պատմական աղբիւրը Ռուբինեան հարստութենէն առնուած է, և որ Քրիստոսի 1145 Թուականին՝ Հայոց Կիլիկիոյ մէջ վերստին ձեռք բերած իշխանական մեծութեան ճըշգըրտատիպ պատկերն է, ամէն Հայ պէտք է փութայ մի օրինակ ունենալ.

Կը ծախուի ամէն գրավաճառաց քով. գին 2 ֆրանք։

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԿՂԶԻ
ԸՆԿԵՑԻԿ ՄԱՐԴԸ

Ժիւլ Վէրն անուանի հեղինակին սոյն հետաքրքրաշարժ և հրահանգիչ գործին Գ. այն է վերջին հատորն ալ իզմիրէն հասած ըլլալով, կը ծախուի Եէնի ճամի Զիլինկիրլէր ճառաէխի Թիւ 2։ Ս. Ղ. և Եաղմաճեան գրատունը և ուրիշ գրավաճառաց քով։ Գին 2 ֆր.

ԱՐԻՒՆՈՅԼԻ ՄԱՐԲԻԶՈՒՀԻՆ
ՀԵՂԻՆԱԿ
Ցոն Կոմանձէ
Թարգմանեց Յ. Ն. Պաբռնոսեան

Սոյն գեղեցիկ վիպասանութեան, որ միայն երկու հատորէ կը բաղկանայ, երկրորդ հատորն ալ իզմիրէն հասած ըլլալով, կը ծախուի Եէնի ճամի Զիլինկիրլէր ճառաէխի, Թիւ 2 Ս. Ղ. և Եաղմաճեան գրատունը և այլ գրավաճառաց քով։ Գին 2 ֆրանք։

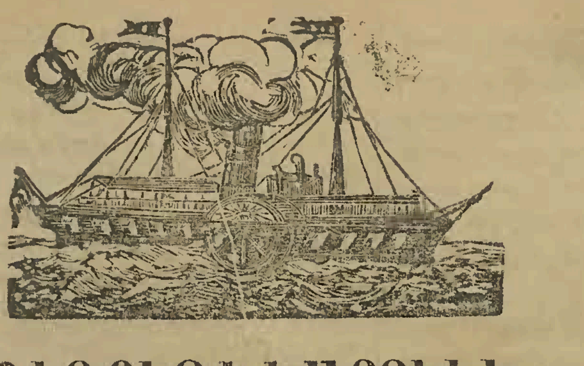

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ
1878 ՄԱՅԻՍ 1 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՅԻՍ 31

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

Ժամ			Թիւ
11	30	Ենիմահալլէէն Մէգարդ. Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Ստէնիա, Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք։	20
12	30	Ենիմ. Մէգարդ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք։	23
1	15	Ռ. և Ա. Գավաքէն Մէգար. Պէօյիւքտ. Թար. Եէնիք. Ստէն. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։	32
2	15	Ենիմահալլէէն Մէգարդ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Էմիրկէն, Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։	33
3		Մէգար. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիք. Ռ. Փ. մաս. Ստէնիա, Էմիրկ. Գանլ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Վանիք, Պէյլ. և Սիրքէճի խիկէլէսի հանդիպելով առնելց կամուրջ (Բացի ուրբաթէ)։	20
4		Ենիմ. Մէգարդ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Օրթաք. Պէշիկ։	21
5	15	Ենիմահ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնաւ. Պէյլ. Օրթաք. Պէշիկ.	23
6	15	Ենիմահալլէէն Պէօյիւքտ. Թարապիա, Պէյքօզ. Եէնիքէօյ, Էմիրկ. Գանլըճա, Ռ. և Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Արնաւ. Չէնկ. Պէյլեր. Օրթաքէօյ, Գուզկ. Պէշիկթաշ, Իսկիւտար։	4
8		Ռ. և Ա. Գավաքէն Ենիմահ. Մէգար. Պէօյիւք. Թարապիա, Պէյքօզ, Եէնիք. Էմիրկէն, Պօյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	19
10		Մէգարդաբուռնէն Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկէն, Ռ. Հիսար, Արնաւ. Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ։	22

Արևելեան ծովէն

Ժամ			Թիւ
11	20	Պէպէքէն Արնաւուտ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։	1
12		Արնաւուտքէօյէն, Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթ։	22
12	30	Արնաւուտքէօյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ,	25
1		Արնվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ։	1
1	30	Արնաւուտքէօյն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթաշ։	22
2	10	Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։	25
4		Արնաւ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. Գապաթաշ։	22
10	10	Արնաւուտքէօյէն ուղղակի կամուրջ։	1
10	50	Գուրուչէշմէէն » »	4

Ասիական եզերք

Ժամ			Թիւ
11	45	Պէյքօզ, Բաշամ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ, Պէյլէրպէյ, Գուզկ. Գապ.։	21
11	30	Վանիքէօյէն Չէնկէլ. Պէյլեր. Գուզկ.։	4

Ժամ			Թիւ
1		Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշամ. Ռ. Փ. մաս. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլեր. Գուզկ.	19
3		Պէօյիւքտ. Թարապիա. Պէյքօզ, Բաշամ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ, Պէյլ. Գուզկ. (Ուրբաթ օրերը Եէնիք. Էմիրկ. Ռ Հիսար, Պէպէք)։	34
3		Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գապ. Գուզկ. (Բացի ուրբաթէ)։	1
9		Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշամ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէրպէյ, Գուզկ. Իսկ. (Ուրբաթ օրերը Ռ փ. մաս.)	25

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

Ժամ			Թիւ
1	15	Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Պէպէք Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտ. Մէգարդ.	20
1		Գապ. Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիրկէն, Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւք. Ենիմահ։	4
3	15	Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Ենիմ։	23
5		Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտէրէ, Մէգարդ. Ռ. և Ա. Գավաք։	19
6	45	Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնաւ. Գանտ. Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թար. Պէօյիք։	25
8		Պէշիկ. Օրթաք. Արնվ. Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարդաբուռնու։	22
9	45	Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Ստէն. Եէնիք. Թար. Պէօյիւքտ. Ենիմահ. Ռ. և Ա. Գավաք։ (Ուրբաթ օրերը ժամ 10 ին)։	33
10	15	Սիրքէճի-իսկ. Պէյլ. Վանիք. Պէպէք Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիր, Ստէն. Ռ. փաշա մաս. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէգար. (Բացի ուրբաթէ)։	20
10	45	Պէշիկ, Օրթաք. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարդաբուռ. Ենիմ.	32
11	15	Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Եէնիքէօյ, Թարապիա, Պէօյիւքտ. Մէգարդ. Ենիմահալլէ։	19

Արևելեան ծով

Ժամ			Թիւ
12	30	Ուղղակի Արնաւուտքէօյ։	1
1		» »	22
1	30	» »	25
9	35	Գապաթաշ, Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.	1
10	15	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր.	4
11	5	Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.	25
11	35	Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ.	4
12		Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւուտ. Պէպէք.	1

Ասիական եզերք

Ժամ			Թիւ
2	15	Ուղղակի Վանիքէօյ (Բացի ուրբաթէ)։	1
2	15	Իսկ. Գուզ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշամ. Պէյքօզ, Պէօյիւքտ. Ենիմահ. (Ուրբաթ օրերը Ռ փ. մաս.)	21
3	15	Գուզկ. Պէյլերպ. Չէնկ. Վանիք. Արնաւ.։	22
10		Գուզկ. Պէյլերպ. Չէնկէլ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Փաշամ. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտէրէ։	34
10	30	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշ. Պէյքօզ, Պէօյիւքտէրէ.	23
11	15	Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշամ. Պէյքօզ,	21
11	40	Գապաթ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Արնաւ.։	22

ՋԵՐՄԻ ԴԵՂ

Տօքթոր Այերի ջերմի դեղը ամէն ու ևս իցէ տեսակ ջերմ իսկոյն կը բժշկէ. չկայ դեղ մը որ սոոր չափ օգտակար ըլլայ ջերմի. ջերմ բռնողները պարապ տեղը կը տանջուին քանի որ աս դեղը կայ, պէտք է որ անմիջապէս անկէ գործածեն։ Արդէն Պոլսոյ և գաւառներուն մէջ ճանչըցուած է աս դեղը ու անով բժշկուողները գիտեն անոր յարգը։ Նախ ութը տրամի չափ հինգ երկու խմելու է իբրև մաքրողական դեղ ու ետքը աս ջերմի դեղէն (ջերմը չբռնած) որը չորս անգամ մէյմէկ անուշի դրգալ ջուրի հետ խառնելով խմելու է, անմիջապէս կանցնի։ Տղայոց աւելի քիչ տալու է. կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

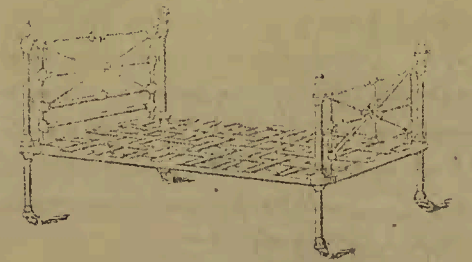

ԱՆԿՈՂՆԱՐԱՆ ԿԱՄ ՄԱՀՃԱԿԱԼ

Ազնիւ և հաստատ քարեօլաներ երկաթէ և արոյրէ, աժան գիներով կը ծախուի, Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

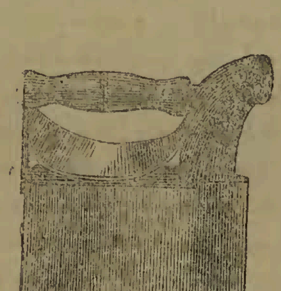

ԱՐԴՈՒԿ

Այս ձև իւթիւներուն ամէնէն աղէկ տեսակը որուն մէջ կրակը չը մարիր և աղէկ կը գործէ, կը ծախուի Կ. Պոլիս Ղալաթիա Մինասեան և ընկերաց Ամերիկայի մաղազան։

Այս լրագիրը շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երկուշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրեր։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Ղալաթիա Սանտըքճըլար ճառաէխի Թիւ 198, Նօրօ խան Մասիսի խմբագրատունը։

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց սեննակները։

ԻԶՄԻՐ. Սահակեան աղա Տէտէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խորէն էֆ. Եսկիճեան.
ՊՐՈՒՍԱ. Սահակեան աղա Թանկըրեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Տ. Արիստակէս աւագ քահանայ Ֆէսլեան.
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր աղա Կիւլամաեան
ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.
ՎԱՆ. Կարապետ աղա Նաթանեան.
ՄՈՒՇ. Միհրան աղա Փօթիկեան.
ԵԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.
ԶՈՒԹՃԱՆ Ֆէրհատ աղա Ա Ֆէրհատեան
ԵՐԶՆԿԱՑ. Թադէոս աղա Բաղըրտեան.
ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Արժ. Արսէն.

Ուրիշ քաղաքներէ առաջարկուած ուզողներն աս տեղերէն մէկուն հետ պէտք է թղթակցին։

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹՈՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
ԴԱԼԱԹԻԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ